



ДОСЛІДЖЕННЯ ДОПОМІЖНИХ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЖУРНАЛІ «УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИК»

DOI: 10.58407/litopis.240520

© О. Мазепа, 2024. CC BY 4.0

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-1483-523X>

Мета дослідження – на основі ґрунтовного вивчення статей у журналі «Український історик» зробити спробу визначення внеску Р. Климкевича, О. Оглоблина, В. Сенютовича-Бережного у продовження традиції геральдичних і генеалогічних досліджень та їхньої популяризації за кордоном. Журнал «Український історик» був спільним виданням Українського історичного товариства та Українського генеалогічного і геральдичного товариства, у ньому була створена спеціальна рубрика, присвячена геральдиці, генеалогії та сфрагістиці, яка функціонувала протягом 1964–1973 рр.

Висновки. Оцінюючи в цілому наукове та інформативне значення журналу «Український історик» (далі – УІ), відзначаємо, що опубліковані на його сторінках статті безсумнівно представляють інтерес для сучасних дослідників і мають бути враховані в подальших дослідженнях з української геральдики та генеалогії.

Відзначимо, що вивчення наукового доробку Р. Климкевича та В. Сенютовича-Бережного стало можливим завдяки публікації їхніх праць на сторінках УІ, оскільки більшість досліджень розкидані в малотиражних періодичних виданнях діаспори. У працях Р. Климкевича, що з'явилися на сторінках УІ, є не лише систематизація та спроба розтлумачити зміст міських гербів. У них дослідник висвітлив розвиток української міської і територіальної геральдики на різних історичних етапах, зосередивши увагу на вивченні зв'язку міської символіки з територіальними знаками. О. Оглоблин зробив значний внесок у вивчення української генеалогії, оскільки опрацював та висвітлив історію нащадків старшинсько-козацьких родів Гетьманщини та дворянства Чернігово-Сіверщини XVII–XVIII ст. Аналіз творчого доробку О. Оглоблина свідчить про активне використання генеалогічного підходу, застосованого в історичних дослідженнях. Історико-генеалогічні розвідки В. Сенютовича-Бережного, що були опубліковані на сторінках УІ, були першими ґрунтовними дослідженнями, в яких на основі архівних та документальних джерел подано генеалогічні таблиці родів Виговських, Дашковичів, Гоголів, князів Острозьких і Несвіцьких. Науково-дослідницька діяльність вищезгаданих дослідників сприяла популяризації історії України та ознайомленню світової громадськості з культурно-історичною спадщиною України.

Ключові слова: герб, міська геральдика, територіальна геральдика, національно-державна символіка, генеалогія, науковий доробок, Р. Климкевич, О. Оглоблин, В. Сенютович-Бережний, журнал «Український історик», Українське генеалогічне і геральдичне товариство.

Одним із важливих джерел до вивчення діяльності українських дослідників геральдики та генеалогії в діаспорі є журнал «Український історик» (далі – УІ). Принагідно зазначимо, що на його сторінках чільне місце було відведено дослідженням допоміжних історичних дисциплін. Протягом 1964–1972 рр. була створена спеціальна рубрика, в якій публікувалися розвідки з геральдики, генеалогії та сфрагістики. Особливу увагу привертають статті Романа Климкевича з тематики міської і територіальної геральдики, статті Олександра Оглоблина та В'ячеслава Сенютовича-Бережного із царини української генеалогії.

Недостатнє висвітлення у вітчизняній історіографії доробку українських науковців з тематики української геральдики та генеалогії, що з'явилися за межами України протягом 1945–1991 рр., обумовлює потребу комплексного вивчення цієї теми.

Слід зазначити, що окремі згадки про діяльність Р. Климкевича, В. Сенютовича-Бережного зустрічаємо в монографії львівського дослідника А. Гречила «Українська територіальна геральдика». Аналізуючи здобутки українських науковців, А. Гречило справедливо зазначив, що найбільшою проблемою дослідників у діаспорі була відсутність доступу до архівних матеріалів, тому основну увагу приділено вивченню матеріалів із західних архівів і популяризації геральдики в середовищі української громади¹. Л. Сакада побіжно розглянула зміст геральдичних статей Р. Климкевича на сторінках УІ в контексті всіх пуб-

¹ Гречило А. Українська територіальна геральдика. Львів: НАН України, Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського, Українське геральдичне товариство, 2010. С. 16–17.

лікацій з тематики допоміжних історичних дисциплін, не висвітливши їх значення для сучасної історичної науки².

Науково-дослідницьку діяльність О. Оглоблина в царині української генеалогії розглянуто в працях І. Верби³, Н. Лобко⁴ та О. Ясь⁵. І. Верба, відзначивши внесок О. Оглоблина в розвиток української історичної науки, лише побіжно зупинився на аналізі його генеалогічних праць⁶. Н. Лобко особливу увагу звернула на інформаційний потенціал генеалогічних джерел, які опрацював О. Оглоблін. Дослідниця відзначила велику пошукову роботу вченого, що дало змогу ввести до наукового обігу раніше невідомі матеріали. Однак поза увагою дослідниці залишилися методологічні та історіософські проблеми генеалогії, над якими активно працював відомий вчений. О. Ясь проаналізував лише найбільші монографічні дослідження О. Оглоблина, окреслив коло генеалогічних зацікавлень науковця, не розглянувши його генеалогічних публікацій на сторінках періодичних видань⁸.

О. Купчинський подав коротку біографію В. Сенютовича-Бережного, окреслив напрямки його наукових зацікавлень, наголосивши на тому, що актуальним залишається аналіз науково-дослідницької діяльності та перевидання всіх праць науковця⁹.

Отже, на часі ґрунтовне вивчення наукового доробку українських дослідників геральдики та генеалогії, які жили та працювали за межами України, аналіз їхніх публікацій на сторінках різних періодичних видань. Фактично не дослідженими залишаються життя та наукова діяльність Р. Климкевича та В. Сенютовича-Бережного.

Протягом 1964–1972 рр. на сторінках УІ було опубліковано низку статей із царини допоміжних історичних дисциплін. Геральдичні дослідження представлені розвідками Р. Климкевича, в яких автор висвітлив історію міського герботворення України, звернув увагу на особливості гербів українських земель, проаналізував національно-державну символіку. Генеалогічні праці О. Оглоблина, В. Сенютовича-Бережного та Л. Винара на сторінках УІ, в яких детально досліджувалися козацькі та гетьманські родоводи, а також окремих видатних представників української культури, свідчили, що проблеми вітчизняного родознавства перебували в центрі уваги українських дослідників у др. пол. ХХ ст.

Принагідно зазначимо, що територіальна й міська геральдика виконує функції самоідентифікації окремих регіонів, територіальних громад. Українська територіальна та міська геральдика тривалий час перебувала поза увагою дослідницьких проблем в УРСР, тому напрацювання та діяльність М. Битинського в цій ділянці активно продовжив Р. Климкевич.

Дослідження «Герби і печаті міст Підляшшя», яке вийшло в перших випусках УІ, складалося з кількох частин і було присвячене гербівництву та сфрагістиці окремих населених пунктів Полісся. Аналізуючи герби Полісся, Р. Климкевич зауважив, що вони мають вагоме значення для українського гербівництва, адже «належать до найдавніших пам'яток українського міського знаківництва не лише під оглядом самого герботворення, але й під оглядом кількості збереження печатей і документарних джерел»¹⁰. Дослідником подані детальні описи гербів міст Берестя, Більськ, Соколів, Дорогочин та ін.

У статті «Герби Підляшшя і Полісся» дослідник спробував простежити специфіку гербової символіки Полісся та Підляшшя. Р. Климкевич зазначив, що в основі гербів Підляшшя й Полісся була т. зв. «Погонь»¹¹. Дослідник проаналізував інформацію в працях польських геральдистів і виділив недостовірні відомості в таких гербовниках, як Б. Папроцького та К. Несецького¹². Загалом український геральдист висвітлив зміну гербових барв пам'яток територіальної геральдики Підляшшя та Полісся протягом XIV–XVII ст.

У статті «Герби міст Правобережжя» Р. Климкевич детально розглянув міську символіку Василькова, Городища, Звенигородки, Канева, П'ятигор, Радомишля, Сквири, Субо-

² Сакада Л. Український історик: генеза, тематика, постаті. Київ: Вид-во ім. О. Теліги, 2003. С. 146–148.

³ Верба І. Олександр Оглоблін. Життя і праця в Україні. Київ: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського НАН України, 1999. 383 с.; Його ж. Публікації Олександра Оглоблина на сторінках «Українського історика». *Український історик*. Нью-Йорк, 1993. Ч. 1–4. С. 98–102.

⁴ Лобко Н. Внесок Олександра Оглоблина у розвиток української генеалогії. *Український історик*. Київ, 2010–2011. Ч. 1–4. С. 219–229; Її ж. Генеалогічні дослідження: минуле і сучасне. *Українознавство-2002*. Київ: Українська Видавнича Спілка, 2001. С. 99–103.

⁵ Ясь О. Генеалогічна ідея в науковій творчості і методології О. Оглоблина. *Спеціальні історичні дисципліни*. Київ: Інститут історії України НАН України, 2000. № 4. С. 146–158.

⁶ Верба І. Публікації Олександра Оглоблина на сторінках «Українського історика». С. 100–101.

⁷ Лобко Н. Внесок Олександра Оглоблина у розвиток української генеалогії. С. 226.

⁸ Ясь О. Генеалогічна ідея в науковій творчості і методології О. Оглоблина. С. 154.

⁹ Купчинський О. В'ячеслав Сенютович-Бережний – історик, дослідник допоміжних (спеціальних) історичних дисциплін. Матеріали до бібліографії праць. *Записки НТШ: праці Комісії допоміжних (спеціальних) історичних дисциплін*. Львів, 2000. Т. ССXL. С. 659–664.

¹⁰ Климкевич Р. Герби і печаті міст Підляшшя. *Український історик*. Нью-Йорк, 1964. Ч. 2–3. С. 44.

¹¹ Климкевич Р. Герби Підляшшя і Полісся. *Український історик*. Нью-Йорк, 1965. Ч. 3–4. С. 63.

¹² Там само. С. 65.

това, Умані, Черкас, Чигирина. Як зазначив дослідник, міська геральдика Правобережної України сформувалася в XVI ст. через «припізнене поширення німецького самоврядного міського права»¹³.

У більшості досліджень учений дотримувався різних підходів, при цьому ґрунтовне вивчення походження та встановлення змісту зображень, які вживало місто тривалий час, на його думку, свідчило про давню гербову традицію. Для досягнення повноцінності герба в тогочасних умовах Р. Климкевич напрацював методичні рекомендації, головна ідея яких полягала в підкресленні адміністративного та історичного статусу міст. Науковець вважав, що не варто відновлювати «старі» герби, які не придатні до використання в сучасних умовах (зокрема гербові витвори XVII–XIX ст.).

Слід зазначити, що деякі вказівки Р. Климкевича, подані у висновках досліджень, викликали критичні зауваження М. Битинського. У листі до Р. Климкевича відомий геральдист зауважив: «...я б не погодився, щоб ми наперед на майбутнє нав'язували кому-небудь свою думку – які мають бути ті чи інші міські герби, як у вас це категорично означено ... Ми тут на чужині всіх дотичних місцевих матеріалів не знаємо, в якому напрямі (за яким принципом) піде майбутнє творення наших гербів. Натомість наш обов'язок є аналізувати і попереджувати, яких гербів не повинно бути через їхню несприятливість для українства хиби»¹⁴. Незважаючи на це, більшість напрацьованих рекомендацій засвідчили виважений підхід дослідника до вирішення складних питань міського гербовництва. Зокрема Р. Климкевич рекомендував під час створення родинних гербів дотримуватися необхідного геральдичного стилю. Це було важливим, адже українська геральдика розвивалась упродовж усіх етапів: від епохи готики до модернізму.

Крім геральдичних досліджень, на сторінках УІ з'явилися генеалогічні студії О. Оглоблина та В. Сенютовича-Бережного. У цьому ж контексті варто зазначити, що заборона родознавчих досліджень в УРСР була обумовлена тим, що генеалогія насправді мала дуже актуальний соціальний підтекст: звернення до українського генеалогічного матеріалу автоматично тягло за собою активізацію наукового дослідження історії українського козацтва та української шляхти – державотворчих станів.

Одним із найдосвідченіших знавців української генеалогії був О. Оглоблин. На сторінках УІ він опублікував кілька присвячених українським діячам XVII–XIX ст. генеалогічних розвідок, які на сьогодні мають вагоме значення. Зазначимо, що генеалогія завжди посідала важливе місце в науковій роботі О. Оглоблина, оскільки в більшості своїх праць він подавав родовідні таблиці, генеалогічні розписи, складені на основі документів фондів Київського центрального архіву давніх актів та Чернігівського обласного історичного архіву. Крім того, учений послуговувався працями попередників: В. Модзалевського, О. Лазаревського, Г. Милорадовича, В. Лукомського та ін.

Особливою змістовністю відзначається студія «Проблема предків Миколи Гоголя», в якій висвітлено складність питання етнічного походження письменника. О. Оглоблин проаналізував історіографію цього питання, звернувши увагу на те, що більшість істориків та літературознавців мали відомості лише про родовід полтавських Гоголів-Яновських. Походження М. Гоголя, на думку дослідника, сягає глибин української минувшини й доходить аж до XVII ст. О. Оглоблин підтримував твердження О. Лазаревського, В. Модзалевського та В. Сенютовича-Бережного про споріднення полтавських Гоголів-Яновських з волинськими Гоголями, зокрема полковником Остапом Гоголем. Учений подав низку відомостей про життя предків М. Гоголя, зокрема про соціальний та майновий стан, посади, які обіймали, тощо. Загалом же дослідник притримувався позиції, що Гоголі-Яновські були споріднені й посвоячені з багатьма українськими козацькими родами, серед яких були навіть гетьманські (Дорошенки та Скоропадські). На думку О. Оглоблина, проблема предків Гоголя та їх вплив на суспільне життя й культуру може бути розв'язана лише на суто науковому історичному і генеалогічному ґрунті¹⁵.

О. Оглоблин зробив внесок у вивчення родоводу українського поета Олександра Олеся. Дослідник підготував спеціальну розвідку, опубліковану на сторінках УІ. Проаналізувавши відомості з «Родословника» В. Модзалевського, науковець подав докладну генеалогічну схему роду Кандиб¹⁶.

Дослідженням проблем українського родознавства займався В. Сенютович-Бережний, який став членом Українського генеалогічного і історичного товариства (УГІТ) та Українського історичного товариства (УІТ) в 1969 р. Протягом 1968–1969 рр. вчений опубліку-

¹³ Климкевич Р. Герби міст Правобережжя. *Український історик*. Нью-Йорк, 1970. Ч. 1–3. С. 140.

¹⁴ Архів Українського історичного товариства (Архів Українського генеалогічного і геральдичного товариства). Лист М. Битинського до Р. Климкевича від 6 травня 1963 р. Арк. 2.

¹⁵ Оглоблин О. Проблема предків Миколи Гоголя. *Український історик*. Нью-Йорк, 1967. Ч. 3–4. С. 78.

¹⁶ Оглоблин О. До питання про походження О. Олеся (1878–1944). *Український історик*. Нью-Йорк, 1985. Ч. 1–4. С. 85.

вав на сторінках УІ кілька досліджень, присвячених родинним зв'язкам князів Острозьких із Несвізькими, генеалогії роду Виговських, життю та діяльності козацького ватажка О. Дашковича.

Одним зі спеціальних досліджень В. Сенютовича-Бережного є історико-родовідна розвідка «Рід і родина Виговських». Учений зазначив, що історія цього великого роду недостатньо досліджена, хоч і відомо, що він був відгалуженням роду Лучичів. На підставі широкого кола джерел автором подано генеалогічні розписи всіх відомих представників роду Виговських: Івана, Данила, Костянтина та Федора Виговських. В. Сенютович-Бережний не підтримав твердження А. Яблоновського стосовно того, що Виговські були пов'язані з Глинськими. У світлі сучасних генеалогічних досліджень Н. Яковенко та В. Кривошеї пов'язання Виговських із Глинськими навряд чи мало під собою реальний ґрунт. В. Сенютович-Бережний у цілому теж притримувався цієї позиції. Дослідник припустив, що протопластом Виговських міг бути хтось із вихідців з Орди, який прибув в Україну в часи київського князя Володимира Ольгердовича або великого князя литовського Вітовта. Родовим гербом Виговських, на думку вченого, був досить поширений у Речі Посполитій (зокрема і в Україні) герб «Абданк»¹⁷, який було доповнено за заслуги І. Виговського як гетьмана. Сучасні українські дослідники піддали сумніву цю версію. Зокрема, І. Сварник вважає, що це міг бути герб із «Сирокомля», подібний до «Абданка». Дослідник і знавець української геральдики О. Однороженко вважає, що насправді герб Виговських руського походження й має вигляд поєднаних між собою літер Т і W. У цілому праця В. Сенютовича-Бережного стала першим спеціальним дослідженням генеалогії роду Виговських, адже на основі широкого кола джерел, у тому числі й архівних, було подано родовід гетьмана, висвітлено життєвий шлях його родичів, переглянуто оцінки польських дослідників.

Великий інтерес учений проявив до Волині, де були родинні гнізда багатьох князівських родин. У спеціальному дослідженні В. Сенютовича-Бережного торкнувся висвітлення родинних зв'язків князів Острозьких з Несвіцькими. Науковець зазначив, що походження Несвіцьких є одним із найгостріших питань, які знала історико-генеалогічна наука про князівські роди Великого князівства Литовського. Однак про родинні зв'язки двох князівських родів стало відомо на основі багатьох згадок у гербовниках польських геральдистів. В. Сенютович-Бережний зазначив, що саме після смерті князя Семена Несвіцького та княгині Марії Ровенської їхня онука Анна-Тетяна отримала у спадок усі родинні мастки, які разом із замками в Рівному, Козлині та Колодному ввезла до статків князів Острозьких¹⁸.

В. Сенютович-Бережний був одним із перших дослідників, який займався вивченням генеалогії відомого військового діяча Остафія Дашковича (Дашкевича) (1455–1535). На основі документів Литовської Метрики дослідник зазначив, що Остап Дашкевич походив з давнього зем'янського роду Брацлавщини¹⁹. Детально подавши генеалогічні розписи роду Дашкевичів (на думку вченого – український князівський і козацький рід, гілка князів Глинських), учений висвітлив історію військових походів та перемог одного з найвизначніших представників цього роду. В. Сенютович-Бережний звернув увагу на те, що козацький ватажок належав до тієї гілки роду Дашкевичів, яка користувалася старовинним польським гербом «Леліва». Однак за особисті військові заслуги Остап Дашкевич отримав власний герб, що являв собою відміну родового герба «Леліва» під назвою «Дашкович» (на лазуровому полі щита золотий півмісяць рогами догори, над ним золота шестипроменева зірка, а над зіркою – срібне вістря стріли).

Автор детально зупинився на висвітленні перебування О. Дашкевича та князя К. Острозького в московському полоні²⁰. Учений детально реконструював життя та діяльність відомого ватажка козацьких загонів, відзначив його особисті якості як організатора. Відомо, що постать О. Дашкевича цікавила багатьох польських дослідників. У їхніх працях досліджується життєвий шлях та діяльність О. Дашкевича, зокрема його боротьба проти татар та організація ним оборони південних рубежів українських земель. В. Сенютович-Бережний, який був ознайомлений з доробком польських дослідників, аналізував їхні думки та твердження під час розгляду проблеми такого складного явища, як походження українського козацтва та початкових етапів його історії.

Деякими питаннями генеалогії відомих козацьких ватажків займався відомий український історик Л. Винар. Учений був одним із організаторів і активних членів УІГ та УІГГТ. Дослідження Л. Винара, присвячене походженню козацького полковника Максима Кривоноса, значною мірою заторкнуло історію шотландсько-українських зв'язків. Л. Ви-

¹⁷ Сенютович-Бережний В. Рід і родина Виговських. *Український історик*. Нью-Йорк, 1970. Ч. 1–3. С. 165.

¹⁸ Сенютович-Бережний В. Родинні зв'язки князів Несвіцьких з князями Острозькими. *Український історик*. Нью-Йорк, 1968. Ч. 1–4. С. 126.

¹⁹ Сенютович-Бережний В. Остап Дашкович (Дашкевич) – вождь козацький. *Український історик*. Нью-Йорк, 1969. Ч. 1–3. С. 119.

²⁰ Там само. С. 122.

нар зазначив, що походження Максима Кривоноса залишається дискусійним питанням з огляду на відсутність архівно-джерельної документації про рід і життя, а це, у свою чергу, привело до появи низки гіпотез в українській історіографії²¹.

Л. Винар підкреслив, що дані про походження та життя Кривоноса дуже бідні, що спричинило появу двох відмінних між собою версій про його походження: шотландської та автохтонної. Гіпотеза про шотландське походження Максима Кривоноса була вперше висловлена В. Липинським і підтримана І. Борщаком. Їхні аргументи базувалися на єдиній джерельній згадці – фразі з анонімної малодостовірної німецькомовної брошури 1649 р. Поміж тим, Л. Винар виступив проти тверджень В. Липинського та І. Борщака, які вважали відомого козацького ватажка «шотландським жовніром» та агентом протестантських держав²². Ці твердження, на думку Л. Винара, не підкріплені жодними документальними джерелами, тому не витримують критики. Наступна спроба знайти британське коріння в роді Кривоноса була зроблена Я. Токаржевським-Карашевичем, який базувався лише на рідних переказах і виводив генеалогію роду від англійського полковника Кемпбелла²³. Л. Винар зазначив, що, простудіювавши необхідні архівні джерела та генеалогію роду Кемпбеллів, не знайшов жодних свідчень, які б підтвердили здогади Токаржевського-Карашевича²⁴. Особливу увагу вчений приділив автохтонній версії походження видатного козацького ватажка, яку підтримував М. Грушевський. Крім того, Л. Винар детально проаналізував здобутки української радянської історіографії з цього питання. Деякі відомості досліднику вдалося знайти в листах Кривоноса, які «посередньо вказують на його українське походження»²⁵. Тому Л. Винар зазначив, «що він не був чужинецького походження ... Найбільш правдоподібно походив із кіл українського міщанства, або простолюдя й народився на Правобережній Україні»²⁶.

Принагідно зазначимо, що більшість досліджень, які з'явилися на сторінках УІ протягом 1964–1972 рр., мали увійти до «Наукового збірника» УГГТ, який не був опублікований через фінансові труднощі. Зауважимо, що вивчення наукового доробку Р. Климкевича та В. Сенютовича-Бережного стало можливим завдяки публікації їхніх праць на сторінках УІ, оскільки більшість досліджень розкидані в малотиражних періодичних виданнях діаспори. У працях Р. Климкевича, що з'явилися на сторінках УІ, – не лише систематизація та спроба розтлумачити зміст міських гербів. У них дослідник висвітлив розвиток української міської і територіальної геральдики на різних історичних етапах, зосередивши увагу на вивченні зв'язку міської символіки з територіальними знаками. О. Оглоблин зробив значний внесок у вивчення української генеалогії, оскільки опрацював та висвітлив історію нащадків старшинсько-козацьких родів Гетьманщини та дворянства Чернігово-Сіверщини XVII–XVIII ст. Аналіз творчого доробку О. Оглоблина свідчить про активне використання генеалогічного підходу, застосованого в історичних дослідженнях. Історико-генеалогічні розвідки В. Сенютовича-Бережного, що були опубліковані на сторінках УІ, були першими ґрунтовними дослідженнями, в яких на основі архівних і документальних джерел подано генеалогічні таблиці родів Виговських, Дашковичів, Гоголів, князів Острозьких і Несвіцьких. Науково-дослідницька діяльність вищезгаданих дослідників сприяла популяризації історії України та ознайомленні світової громадськості з культурно-історичною спадщиною України.

References

- Hrechylo, A. (2010). *Ukrainska terytorialna heraldyka [Ukrainian territorial heraldry]*. Lviv, Ukraine.
- Kupchynskiy, O. (2000). *Viacheslav Seniutovych-Berezhnyi – istoryk, doslidnyk dopomizhnykh (spetsialnykh) istorychnykh dystsyplin. Materialy do bibliohrafii prats [Viacheslav Senyutovych-Berezhnyi is a historian, researcher of auxiliary (special) historical disciplines. Materials for the bibliography of works]*. *Zapysky NTSh: pratsi Komisiї dopomizhnykh (spetsialnykh) istorychnykh dystsyplin – Notes of the Shevchenko Scientific Society: works of the Commission of auxiliary (special) historical disciplines, CCXL*, P. 659–664. Lviv, Ukraine.
- Lobko, N. (2001). *Henealohichni doslidzhennia: mynule i suchasne [Genealogical research: past and present]*. Kyiv, Ukraine.
- Lobko, N. (2010–2011). *Vnesok Oleksandra Ohloblyna u rozvytok ukrainskoi henealohii [Contribution of Oleksandr Ohloblyn to the development of Ukrainian genealogy]*. *Ukrainskyi istoryk – Ukrainian Historian*, 1–4, P. 219–229. Kyiv, Ukraine.

²¹ Винар Л. Питання походження полковника Максима Кривоноса. *Український історик*. Нью-Йорк, 1971. Ч. 3–4. С. 23.

²² Там само. С. 24.

²³ Там само. С. 25.

²⁴ Там само. С. 26.

²⁵ Там само. С. 28.

²⁶ Там само. С. 30.

Sakada, L. (2003). *Ukrainskyi istoryk: geneza, tematyka, postati* [Ukrainian historian: genesis, themes, figures]. Kyiv, Ukraine.

Verba, I. (1993). *Publikatsii Oleksandra Ohloblyna na storinkakh «Ukrainskoho istoryka»* [Publications by Oleksandr Ohloblyn on the pages of the «Ukrainian historian»]. *Ukrainskyi istoryk – Ukrainian Historian*, 1–4, P. 98–102. New York, USA.

Verba, I. (1999). *Oleksandr Ohloblyn. Zhyttia i pratsia v Ukraini* [Oleksandr Ohloblyn. Life and work in Ukraine]. Kyiv, Ukraine.

Yas, O. (2000). *Henealohichna idea v naukovi tvorchosti i metodolohii O. Ohloblyna* [The genealogical idea in O. Ohloblyn's scholarly work and methodology]. *Spetsialni istorychni dystsypliny – Special historical disciplines*, 4, P. 146–158. Kyiv, Ukraine.

Мазепа Олександр Миколайович – кандидат історичних наук, Львівський національний університет природокористування (вул. Володимира Великого, 1, м. Дубляни, Львівська область, 80831, Україна).

Mazepa Oleksandr – PhD in history, Lviv national environmental university (1 Volodymyr Velykyi Str., Dubliany, Lviv oblast, 80831, Ukraine).

E-mail: o.mazepa.uhru@gmail.com

RESEARCH OF SUPPLEMENTARY HISTORICAL DISCIPLINES IN THE JOURNAL «UKRAINIAN HISTORIAN»

The purpose of the article, based on a thorough study of the articles in the journal «Ukrainian historian», is to attempt to determine the contribution of R. Klymkevych, O. Ogloblyn, V. Senyutovych-Berezhnyi to the continuation of the tradition of heraldic and genealogical research and their popularisation abroad. The journal «Ukrainian Historian» was a joint publication of the Ukrainian historical society and the Ukrainian genealogical and heraldic society, and it had a special section devoted to heraldry, genealogy, and sfragistics, which functioned during 1964–1973.

Conclusions. *Assessing the overall scientific and informative value of the journal «Ukrainian historian» (hereinafter – UH), we note that articles published on its pages are undoubtedly of interest to modern researchers and should be taken into account in further research on Ukrainian heraldry and genealogy.*

It should be noted that the study of the scientific work of R. Klymkevych and V. Senyutovych-Berezhnyi became possible thanks to the publication of their works in the UH, since most of the research is scattered in small-circulation periodicals of the diaspora. The works by R. Klymkevych, which appeared on the pages of UH, contain not only a systematisation and an attempt to explain the meaning of city coats of arms. In them, the researcher highlighted the development of Ukrainian city and territorial heraldry at different historical stages, focusing on the study of the relationship between city symbols and territorial signs. O. Ogloblyn made a significant contribution to the study of Ukrainian genealogy, as he worked out and highlighted the history of the descendants of the Hetmanate's senior Cossack families and the nobility of the Chernihiv-Siverschyna of the 17th–18th c. Historical and genealogical research by V. Senyutovych-Berezhnyi, published on the pages of UH, was the first thorough research that presented genealogical tables of the Vyhovsky, Dashkovych, Gogol, Ostroh and Nesvitsky families based on archival and documentary sources. The research activities of the above-mentioned researchers contributed to the popularisation of the history of Ukraine and familiarisation of the world community with the cultural and historical heritage of Ukraine.

Key words: *emblem, city heraldry, territorial heraldry, national and state symbols, genealogy, scientific achievements, R. Klymkevych, O. Ogloblyn, V. Senyutovych-Berezhnyi, «Ukrainian historian» magazine, Ukrainian genealogical and heraldic society.*

Дата подання: 30 травня 2024 р.

Дата затвердження до друку: 16 вересня 2024 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Мазепа, О. Дослідження допоміжних історичних дисциплін у журналі «Український історик». *Сіверянський літопис*. 2024. № 5 С. 175–180. DOI: 10.58407/litopis.240520.

Цитування за стандартом APA

Mazepa, O. (2024). *Doslidzhennia dopomizhnykh istorychnykh dystsyplin u zhurnali «Ukrainskyi istoryk»* [Research of supplementary historical disciplines in the journal «Ukrainian historian»]. *Siverianskyi litopys – Siverian chronicle*, 5, P. 175–180. DOI: 10.58407/litopis.240520.

